

ความเห็นส่วนตัว
ของ นายวรวิทย์ กังคศิเทียม ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๓/๒๕๖๑

เรื่องพิจารณาที่ ๓/๒๕๖๑

วันที่ ๓๐ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๖๑

ประเด็นวินิจฉัย

ประเด็นที่หนึ่ง ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. มาตรา ๓๕ (๔) และ (๕) มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๕ วรรคสาม หรือไม่

ประเด็นที่สอง ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. มาตรา ๘๒ วรรคหนึ่ง มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๕ หรือไม่

บทกฎหมายและบทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

มาตรา ๒๖ การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุและจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย

กฎหมายตามวรรคหนึ่ง ต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง

มาตรา ๒๗ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าจะด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทาง เศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้

๑๓๓

๑๓๓

มาตรา ๔๐ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบอาชีพ

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อรักษาความมั่นคงหรือเศรษฐกิจของประเทศ การแข่งขันอย่างเป็นธรรม การป้องกันหรือขจัดการกีดกันหรือการผูกขาด การคุ้มครองผู้บริโภค การจัดระเบียบการประกอบอาชีพ เพียงเท่าที่จำเป็นหรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น

๑๓๓

๑๓๓

มาตรา ๕๐ บุคคลมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้

๑๓๓

๑๓๓

(๑) ไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือลงประชามติอย่างอิสระโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของ ประเทศเป็นสำคัญ

๑๓๓

๑๓๓

มาตรา ๘๕ วรรคหนึ่ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ โดยให้แต่ละเขตเลือกตั้งมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ เขตละหนึ่งคนและผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งได้คนละหนึ่งคะแนน โดยจะ ลงคะแนนเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ใด หรือจะลงคะแนนไม่เลือกผู้ใดเลยก็ได้

มาตรา ๘๕ วรรคสาม บัญญัติว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยมิได้แจ้งเหตุ อันสมควรตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อาจถูกจำกัดสิทธิบางประการตามที่กฎหมายบัญญัติ

๒ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.

มาตรา ๓๕ วรรคหนึ่ง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้ใดไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งและมีได้แจ้งเหตุที่ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง หรือแจ้งเหตุที่ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งแล้วแต่เหตุนั้นมีสาเหตุอันสมควร ผู้นั้นถูกจำกัดสิทธิ ดังต่อไปนี้

- (๑) ยื่นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- (๒) สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น หรือสมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา
- (๓) สมัครรับเลือกเป็นกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่
- (๔) ดำรงตำแหน่งข้าราชการการเมืองตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการการเมือง และข้าราชการรัฐสภาฝ่ายการเมืองตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการรัฐสภา
- (๕) ดำรงตำแหน่งรองผู้บริหารท้องถิ่น เลขานุการผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยเลขานุการผู้บริหารท้องถิ่น ประธานที่ปรึกษาผู้บริหารท้องถิ่น ที่ปรึกษาผู้บริหารท้องถิ่น หรือคณะที่ปรึกษาผู้บริหารท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

มาตรา ๕๒ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่คนพิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้สูงอายุ ในการออกเสียงลงคะแนน ให้คณะกรรมการหรือผู้ซึ่งคณะกรรมการมอบหมายจัดให้มีการอำนวยความสะดวกสำหรับการออกเสียงลงคะแนนของบุคคลดังกล่าวไว้เป็นพิเศษ หรือจัดให้มีการช่วยเหลือในการออกเสียงลงคะแนนภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งในการให้ความช่วยเหลือดังกล่าวต้องให้บุคคลนั้นได้ออกเสียงลงคะแนนด้วยตนเองตามเจตนาของบุคคลนั้น เว้นแต่ลักษณะทางกายภาพทำให้คนพิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้สูงอายุไม่สามารถทำเครื่องหมายลงในบัตรเลือกตั้งได้ ให้บุคคลอื่นหรือกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งเป็นผู้กระทำการแทนโดยความยินยอมและเป็นไปตามเจตนาของคนพิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้สูงอายุนั้น ทั้งนี้ ให้ถือเป็นการออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ

ในกรณีที่คณะกรรมการเห็นสมควร อาจกำหนดให้มีการจัดที่เลือกตั้งสำหรับคนพิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้สูงอายุ เป็นกรณีพิเศษ โดยจัดให้บุคคลนั้นได้ลงทะเบียนเพื่อขอใช้สิทธิเลือกตั้ง ณ สถานที่ดังกล่าว และเมื่อได้ลงทะเบียนแล้ว ให้หมดสิทธิเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน

การอำนวยความสะดวกตามวรรคหนึ่ง การจัดที่เลือกตั้งและการลงทะเบียนเพื่อขอใช้สิทธิ ตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด การลงทะเบียนดังกล่าว ให้เป็นไปตามวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด ซึ่งต้องคำนึงถึงความสะดวกของผู้ลงทะเบียนด้วย

ความเห็น

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับหนังสือนี้ไว้วินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๘ วรรคหนึ่ง (๑) ประกอบมาตรา ๒๖๗ วรรคห้า และมาตรา ๒๖๓ หรือไม่ เห็นว่า การที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้พิจารณาและลงมติให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๗ วรรคห้า ต่อมา นายปรีชา วัชรากัย สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติกับคณะ รวม ๒๗ คน มีความเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. มาตรา ๓๕ (๔) และ (๕) มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๕ วรรคสาม และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. มาตรา ๕๒ วรรคหนึ่ง มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๕ จึงเสนอความเห็นดังกล่าวต่อผู้ร้องเพื่อให้ส่งไปยังศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๘ วรรคหนึ่ง (๑) ประกอบมาตรา ๒๖๗ วรรคห้า และมาตรา ๒๖๓ ผู้ร้องได้ส่งความเห็นเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๘ วรรคหนึ่ง (๑) ประกอบมาตรา ๒๖๓ เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภานิติบัญญัติแห่งชาติส่งความเห็นต่อผู้ร้องและผู้ร้องได้ส่งความเห็นดังกล่าวมายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย กรณีจึงเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๘ วรรคหนึ่ง (๑) ประกอบมาตรา ๒๖๓ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย

วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๕๐ ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจรับหนังสือไว้พิจารณาวินิจฉัย

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยต่อมามีว่า

ประเด็นที่หนึ่ง ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. มาตรา ๓๕ (๔) และ (๕) มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๕ วรรคสามหรือไม่

พิเคราะห์แล้ว รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๕๕ วรรคสาม กำหนดให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยมิได้แจ้งเหตุอันสมควร อาจถูกจำกัดสิทธิบางประการตามที่กฎหมายบัญญัติได้นั้น เป็นการมอบอำนาจให้ฝ่ายนิติบัญญัติใช้ดุลพินิจพิจารณาตามความเหมาะสมว่าสมควรจะจำกัดสิทธิของบุคคลในเรื่องใดบ้างเมื่อบุคคลนั้นไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยมิได้แจ้งเหตุอันสมควร ส่วนร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. มาตรา ๓๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้ใดไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งและมีได้แจ้งเหตุที่ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง หรือแจ้งเหตุที่ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งแล้ว แต่เหตุนั้นมีใช่เหตุอันสมควร ผู้นั้นถูกจำกัดสิทธิ ดังนี้ คือ (๑) ยื่นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (๒) สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น หรือสมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา (๓) สมัครรับเลือกเป็นกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องถิ่น (๔) ดำรงตำแหน่งข้าราชการการเมืองตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการการเมือง และข้าราชการรัฐสภาฝ่ายการเมืองตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการรัฐสภา และ (๕) ดำรงตำแหน่งรองผู้บริหารท้องถิ่น เลขานุการผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยเลขานุการผู้บริหารท้องถิ่น ประธานที่ปรึกษาผู้บริหารท้องถิ่น ที่ปรึกษาผู้บริหารท้องถิ่น หรือคณะที่ปรึกษาผู้บริหารท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การจำกัดสิทธิบางประการของผู้ที่ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๓๕ (๔) และ (๕) มีลักษณะเช่นเดียวกับ (๒) และ (๓) ซึ่งเป็นการจำกัดสิทธิบางประการตามที่กฎหมายกำหนด มิใช่เป็นการจำกัดสิทธิโดยเด็ดขาด แต่เป็นการจำกัดสิทธิเนื่องจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้ใดไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งและมีได้แจ้งเหตุที่ไม่ไปใช้สิทธิ

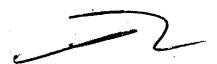
เลือกตั้ง หรือแจ้งเหตุแล้วแต่เหตุนั้นมีใช้เหตุอันสมควร หากบุคคลนั้นไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง แต่ได้แจ้งเหตุและเหตุนี้เป็นเหตุอันสมควรก็ไม่ถูกจำกัดสิทธิ เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญให้ความสำคัญของการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชน โดยกำหนดให้เป็นหน้าที่ของประชาชน โดยบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๐ (๗) กำหนดให้บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือลงประชามติอย่างอิสระ โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของประเทศเป็นสำคัญ ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนมีความรู้สำนึกในหน้าที่ในการส่งเสริมประชาธิปไตยและออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งมากขึ้น ประชาชนที่ไม่ตระหนักในหน้าที่โดยมิได้ออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งสมควรถูกลงโทษบางประการ รัฐธรรมนูญจึงบัญญัติไว้ในมาตรา ๕๕ วรรคสาม ให้ถูกจำกัดสิทธิบางประการตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งมีได้หมายความว่า ต้องเป็นสิทธิที่มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมายกำหนดไว้ จะได้รับการพิจารณาแต่งตั้งตามหลักเกณฑ์และกระบวนการที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังนั้น การดำรงตำแหน่งที่เกี่ยวข้องมาจากการเลือกตั้งถือเป็นสิทธิอย่างหนึ่ง การจำกัดสิทธิตามมาตรา ๓๕ (๔) และ (๕) มีหลักการเช่นเดียวกับการจำกัดสิทธิตามมาตรา ๓๕ (๒) และ (๓) กล่าวคือ มีผลในทางกฎหมายเท่ากับเป็นการกำหนดลักษณะต้องห้าม การที่กฎหมายกำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของบุคคลไว้ หากบุคคลใดมีคุณสมบัติ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กฎหมายกำหนด ก็ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการแต่งตั้ง หรือสิทธิในการดำรงตำแหน่งเพียงแต่แตกต่างกันโดยตำแหน่ง มาตรา ๓๕ (๒) และ (๓) เป็นตำแหน่งที่จะต้องลงสมัครเพื่อได้รับการคัดเลือก แต่ตำแหน่ง (๔) และ (๕) เป็นตำแหน่งที่บุคคลอื่นแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งโดยไม่ต้องผ่านการคัดเลือก อีกทั้งตำแหน่งตาม (๔) และ (๕) ก็มีใช้เสรีภาพในการประกอบอาชีพ เพราะเสรีภาพในการประกอบอาชีพเป็นเรื่องของบุคคลนั้นๆ เลือกประกอบอาชีพของตนเองด้วยตนเอง แต่กรณีการดำรงตำแหน่งเป็นการที่บุคคลนั้นถูกเลือกให้ดำรงตำแหน่งโดยบุคคลอื่นเป็นผู้เลือก มิใช่เป็นกรณีที่บุคคลโดยทั่วไปจะมีเสรีภาพในการดำรงตำแหน่งดังกล่าวตามความต้องการของตนเองอย่างเสรี

ประเด็นที่สอง ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. มาตรา ๘๒ วรรคหนึ่ง มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๕ หรือไม่

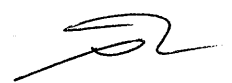
รัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๐ (๗) กำหนดให้บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือลงประชามติ อย่างอิสระโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของประเทศเป็นสำคัญ และมาตรา ๘๕ วรรคหนึ่ง กำหนดให้การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ มาตรา ๘๕ วรรคสาม กำหนดว่าหลักเกณฑ์ วิธีการ การออกเสียงลงคะแนน และการอื่นที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สภานิติบัญญัติ แห่งชาติจึงบัญญัติไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. มาตรา ๘๒ ว่า “เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่คนพิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้สูงอายุ ในการออกเสียงลงคะแนน ให้คณะกรรมการหรือผู้ซึ่งคณะกรรมการมอบหมายจัดให้มีการอำนวยความสะดวกสำหรับการออกเสียงลงคะแนนของบุคคลดังกล่าวไว้เป็นพิเศษ หรือจัดให้มีการช่วยเหลือในการออกเสียงลงคะแนนภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งในการให้ความช่วยเหลือดังกล่าวต้องให้บุคคลนั้นได้ออกเสียงลงคะแนนด้วยตนเองตามเจตนาของบุคคลนั้น เว้นแต่ ลักษณะทางกายภาพทำให้คนพิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้สูงอายุไม่สามารถทำเครื่องหมายลงในบัตรเลือกตั้งได้ ให้บุคคลอื่นหรือกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งเป็นผู้กระทำการแทน โดยความยินยอมและ เป็นไปตามเจตนาของคนพิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้สูงอายุนั้น ทั้งนี้ ให้ถือเป็นการออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ”

พิจารณาแล้วเห็นว่า การเลือกตั้งโดยตรง หมายถึง การที่ประชาชนเป็นผู้ใช้อำนาจโดยตรง ในการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้ง ซึ่งแตกต่างกับการเลือกตั้งโดยทางอ้อมที่กำหนดให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งต้องเลือกบุคคลใดบุคคลหนึ่งไปทำหน้าที่ในการใช้สิทธิออกเสียงลงคะแนนแทนตน ส่วนการเลือกตั้งโดยลับ ถือเป็นสาระสำคัญในการใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนในระบบการเมืองและการปกครองแบบประชาธิปไตย ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถใช้สิทธิของตนในการออกเสียงลงคะแนนได้อย่างเสรี ซึ่งการเลือกตั้งโดยลับนี้จะต้องดำเนินการโดยไม่ให้บุคคลใดล่วงรู้ได้ว่าตนออกเสียงลงคะแนนเลือกบุคคลใด อันถือเป็นเอกลักษณ์ของผู้ออกเสียงลงคะแนน ในการนี้รัฐจะต้อง

มีมาตรการและสร้างหลักประกันในอันที่จะไม่ทำให้ผลการออกเสียงลงคะแนนของบุคคลนั้นล่วงรู้ไปถึงบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งจะทำให้การออกเสียงลงคะแนนนั้นไม่เป็นไปอย่างเสรี

กรณีจึงมีปัญหาที่จะต้องพิจารณาว่า การกำหนดให้คนพิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้สูงอายุที่ไม่สามารถทำเครื่องหมายลงในบัตรเลือกตั้งได้ ให้บุคคลอื่นหรือกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งเป็นผู้กระทำการแทนโดยความยินยอมและเป็นไปตามเจตนาของคนพิการ หรือทุพพลภาพ หรือผู้สูงอายุนั้น โดยให้ถือว่าเป็นการออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับนั้น ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๕ ที่กำหนดให้การเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับหรือไม่พิจารณาแล้วเห็นว่า เมื่อคนพิการ หรือทุพพลภาพ หรือผู้สูงอายุไปใช้สิทธิเลือกตั้งตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๐ (๗) กำหนดให้เป็นหน้าที่ของปวงชนชาวไทยและหากไม่ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งจะต้องเสียสิทธิตามที่กฎหมายกำหนดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๕ แต่ตามลักษณะทางกายภาพทำให้บุคคลดังกล่าวไม่สามารถทำเครื่องหมายลงในบัตรเลือกตั้งได้ จึงเป็นเหตุให้ต้องมีการกำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดให้มีการอำนวยความสะดวกให้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งได้ใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง โดยเฉพาะการอำนวยความสะดวกแก่คนพิการ ทุพพลภาพ และผู้สูงอายุตามร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. มาตรา ๘๒ ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองการปกครองอย่างกว้างขวาง การให้สิทธิและโอกาสแก่คนพิการ ทุพพลภาพ และผู้สูงอายุในอันที่จะไปใช้สิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งเช่นเดียวกับประชาชนโดยทั่วไป และโดยที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๑ วรรคสาม กำหนดให้รัฐพึงให้ความช่วยเหลือ ผู้สูงอายุ คนพิการ ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ รัฐจึงต้องจัดให้มีความช่วยเหลือบุคคลดังกล่าวให้ใช้สิทธิทางการเมืองได้อย่างเสมอภาคเท่าเทียมเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป สภานิติบัญญัติแห่งชาติจึงบัญญัติไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. มาตรา ๘๒ ให้บุคคลอื่นหรือกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งเป็นผู้กระทำการแทนโดยความยินยอมและเป็นไปตามเจตนาของบุคคลดังกล่าว จึงเป็นวิธีการช่วยเหลือคนพิการ หรือทุพพลภาพ หรือผู้สูงอายุอย่างหนึ่ง เห็นว่า แม้วิธีการลงคะแนนเสียงตามมาตรการที่กำหนดจะไม่ได้กระทำโดยบุคคลกลุ่มดังกล่าวโดยตรงก็ตาม แต่เงื่อนไขในการจัดให้มีการช่วยเหลือในการออกเสียงลงคะแนนภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งในการให้ความ

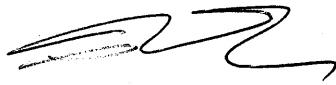

ช่วยเหลือดังกล่าวที่กำหนดไว้ว่าการให้ความช่วยเหลือในการออกเสียงลงคะแนนนั้น จะต้องเป็นไปตามเจตนาของบุคคลกลุ่มดังกล่าวนั้น ย่อมแสดงให้เห็นว่า กรณียังคงถือเป็นการเลือกตั้งโดยตรงเพราะผลของการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งของบุคคลกลุ่มดังกล่าวยังคงมีผลโดยตรงต่อผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ตนมีเจตนาต้องการเลือกบุคคลนั้นเป็นผู้แทนของตน มิใช่เป็นการเลือกตั้งโดยทางอ้อมแต่อย่างใด บุคคลอื่นหรือกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง ผู้กระทำการแทนจึงเปรียบเสมือนเป็นเครื่องมือของบุคคลผู้พิการ หรือทพพลาภาพ หรือผู้สูงอายุ ในส่วนความลับนั้น แม้หลักการเลือกตั้งโดยลับ ถือเป็นสาระสำคัญของการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย หลักการเลือกตั้งโดยลับนี้ โดยปกติจะต้องดำเนินการโดยไม่ให้ผู้ใดทราบเลยว่าผู้ลงคะแนนออกเสียงเลือกตั้งแต่ละคนจะตัดสินใจเลือกใคร ทั้งนี้เพื่อคุ้มครองผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง และคุ้มครองผลประโยชน์ส่วนรวมด้วย ในการร่างกฎหมายสถานิติบัญญัติแห่งชาติจะกำหนดมาตรการให้ประชาชนกระทำการใดจะต้องเป็นมาตรการที่จำเป็นต้องกระทำเพื่อให้เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญในการบัญญัติให้ประชาชนมีหน้าที่ในการเลือกตั้ง เพื่อส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยบรรลุผล ดังนั้น มาตรการที่บัญญัติให้มีบุคคลอื่นหรือกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งเป็นผู้กระทำการแทนโดยความยินยอมและเป็นไปตามเจตนาของผู้พิการ หรือทพพลาภาพ หรือผู้สูงอายุ แม้เป็นมาตรการที่กระทบต่อหลักการเลือกตั้งโดยลับอยู่บ้าง แต่หากไม่มีมาตรการดังกล่าวบุคคลกลุ่มดังกล่าวก็ไม่อาจเข้าถึงสิทธิในการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งได้ เพราะไม่เช่นนั้นแล้ว ก็จะไม่สามารถใช้สิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งได้ จึงเป็นมาตรการที่จำเป็นเพื่อให้บรรลุเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ การบัญญัติเช่นว่านี้ จะมีบุคคลที่ล่วงรู้ว่า ผู้พิการ หรือทพพลาภาพ หรือผู้สูงอายุ เลือกใครเพียงคนเดียวเท่านั้น จึงถือได้ว่าเป็นความลับอยู่ ซึ่งแตกต่างจากกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเคยวินิจฉัยในเรื่องกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดคุหาเลือกตั้งหันหน้าไปทางผนังกันที่เลือกตั้ง เพื่อให้คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งสามารถสังเกตพฤติกรรมของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งขณะลงคะแนนได้ โดยวินิจฉัยว่าการจัดคุหารูปแบบนี้มีผลทำให้การลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่เป็นการลงคะแนนโดยลับ ทั้งนี้เพราะคนทั่วไปสามารถรู้เห็นการลงคะแนนของผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจึงวินิจฉัยว่า ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. มาตรา ๓๕ (๔) และ (๕) ไม่มีข้อความขัดหรือแย้งต่อ

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๕ วรรคสาม และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. มาตรา ๕๒ วรรคหนึ่ง ไม่มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๕

(นายวรวิทย์ กังศศิเทียม)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ